

Jak se učíme?

Motto: *Co jsem slyšel, to jsem zapomněl, co jsem viděl, to jsem si zapamatoval, co jsem vyzkoušel, tomu jsem porozuměl. (Konfucius)*

V tomto čísle novin Sportovka porovnáme dvě odlišná pojetí výuky učitele a představíme Vám některé strategie učení, které v naší škole využíváme.

Z výzkumů mozku (viz zdroj: Kovaliková, S., Olsenová, K.: *Integrovaná tematická výuka. Spirála, Kroměříž 1995*) vyplývá tato tzv. pyramida učení, která ukazuje na vztah učení a našeho zapamatování. **Kolik si pamatujeme?**

- 10% toho, co slyšíme,
- 15% toho, co vidíme,
- 20% toho, co současně vidíme a slyšíme,
- 40% toho, o čem diskutujeme,
- 80% toho, co přímo prožijeme či děláme
- 90% toho, co učíme ostatní

Na základě výše uvedeného mi dovolu malý srovnání dvou pojetí výuky.

Učitel jako sdělovatel „pravd“. Učitel ví nejvíc a tak povídá, přednáší, sděluje, co ví (protože ví opravdu hodně) a tak učí??? Cílem učitele je připravit žáky co nejlépe! Otázka je na co? Nacpat žákům do hlavy co nejvíc, předat informace a znalosti. To známe všichni dříve narození, ale ruku na srdce, co z toho víme jako dospělí dnes? A hlavně, co z toho dnes využijeme? Žák se v tomto pojetí výuky učí nazpaměť, zopakovat, přeříkat.... Učení se nazpaměť, nemusí být v zásadě špatně, jenže v dnešním světě informace přibývají obrovským tempem, za každé 3 roky se množství informací na planetě zdvojnásobí!!! Kdo dnes tedy může říct, co ze současných znalostí budeme potřebovat za 10 let? A co za 20, až půjdou současní žáci základních škol do pracovního života?

Jistěže jsou témata a oblasti, u kterých je memorování nutné a na místě. K tomu využíváme např. tyto výukové strategie:

- **Učení pro zapamatování** – průběžné opakování, shrnutí, mnemotechnické pomůcky, zábavné opakovací metody, opakovací otázky, testy.
- **Praktická cvičení** – žáci mají praktickou roli, práce s pracovním sešitem.
- **Výklad** (jako rychlá metoda seznamování s látkou) – vedený učitelem nebo žákem, skupinou žáků, kladení kontrolních otázek.

Přesto jistě znáte z vlastní zkušenosti, že to, co se učit nechceme, k čemu máme odpor a nevidíme v tom smysl, to nás nebaví a to se zpravidla nenaučíme. A když ano, tak na nejbližší testování a pak rychle zapomeneme. Znáte to?

Učitel je průvodce, který především inspiruje, jeho cílem je připravit žáky co nejlépe na současný i budoucí svět. Žák si samozřejmě osvojuje základní vědomosti, jasný a utříděný systém poznání, na kterém bude rozvíjet své celoživotní učení, soubor univerzálně využitelných dovedností, schopností, tzv. KOMPETENCÍ (ZPŮSOBILOSTÍ) pro řešení praktických studijních a životních situací. Základními kompetencemi jsou: umět se učit, řešit problémy, pracovat v týmu, žít ve skupině, umět se prosadit, sebehodnotit, vnímat svobodu vlastní i druhých.

Co k tomuto pojetí výuky potřebujeme? Především příznivé a bezpečné, motivující prostředí, dále efektivní metody a formy práce, smysluplné poznatky a výuku v souvislostech a také výuku, která u žáků rozvíjí kompetence.

Představíme vám několik výukových strategií, které odpovídají spíše druhému pojetí výuky:

- **Skupinová práce žáků** – volené úkoly, brainstorming, vzájemná kontrola, pomoc. Děti si kromě informací o učivu osvojují také dovednost spolupracovat, rozdělovat práci, plánovat ji a další pracovní, komunikativní, sociální a personální kompetence.
- **Problémové vyučování** - nepředkládat hotové informace, ale na základě toho, co děti již znají, formulovat problém, který pak mají řešit (individuálně, ve dvojici nebo ve skupině). Žáci tak rozvíjejí své kompetence k řešení problémů.
- **Projektové vyučování** - žáci jsou vedeni k samostatnému zpracování zadaných úkolů a získávají zkušenosti s praktickou činností a experimentováním. Propojuje všechny předměty výuky.
- **Žák učitelem** – žák (nebo více žáků) prezentuje ostatním spolužákům připravené téma, učivo. Žáci tak rozvíjejí zejména své kompetence k učení, kompetence komunikativní a kompetence pracovní. Učitel plní funkci poradenskou.
- **Komunitní kruh** – setkání žáků, kteří sedí často skutečně v kruhu a společně řeší problémy třídy, ročníku, města, společnosti. Učí se tak hledat odpovědi na otázky spojené s výchovou, vzděláváním apod. Komunitní kruh poskytuje žákům prostor pro prezentování, formování i případnou korekci jejich postojů k nejrůznějším otázkám a skutečnostem, které se jich týkají. Rozvíjí kompetence komunikativní, občanské, sociální a personální a kompetence k řešení problémů.
- **Práce s textem** - dovednost orientovat se v textu, vyhledávat důležité údaje, chápat smysl textu a schopnost vyjádřit jej vlastními slovy, důraz na čtení s porozuměním. Práce s odbornou i krásnou literaturou, denním tiskem.
- **Konstruktivistická pedagogika** – učitel navozuje takové situace, ve kterých si žák uvědomuje nejen to, co již ví, ale také to, co ještě neví, a je motivován k tomu, aby si vědomosti, dovednosti a znalosti doplnil, případně je upravil (navazuje na problémové vyučování).
- **Činnostní učení** - žák není pasivním příjemcem informací, ale projevuje vlastní iniciativu, pracuje, přemýšlí, hovoří a tvoří. Vlastní manipulací s pomůckami a vlastní tvorbou úloh získává rychle a trvale praktické zkušenosti, k čemu nový poznatek nebo dovednost slouží (např. v matematice potřebné algoritmy a pravidla). Vytváří podmínky pro vzájemnou komunikaci nejen mezi učitelem a žákem, ale i mezi žáky navzájem, rozvíjí smysl pro týmovou práci a umožňuje aktivní zapojení všech žáků do výuky.
- **Hry, simulace, hry rolí** - metody aktivního učení, intenzivní zapojení do výuky (kvízy, soutěže, problémové úlohy, činnosti a hry).

Mgr. Pavel Škramlík